

Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce:

2021/2022 – spojrzenie wstecz

Szanowni Państwo, Drodzy Przyjaciele Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce,

Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce już w marcu 2021 roku wprowadziło się do swojej [nowej siedziby przy Große Scharrnstraße 23 a](#) – ulicy niezwykle ciekawej z punktu widzenia historii architektury. Zrealizowana w latach 1986–1988 późnosocjalistyczna strefa ruchu pieszego była projektem wyjątkowym ze względu na szerokie wykorzystanie sztuki w architekturze. Spółdzielnia WohnBau Frankfurt jako właścicielka przeprowadziła ostatnio renowację większej części tej ulicy. Ulokowało się tu wiele jednostek Viadriny.

Na dziesiąte urodziny Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce 17.06.2021 sprawiliśmy sobie prezent w postaci objęcia patronatu nad jednym z dzieł sztuki przy Große Scharrnstraße. Jest nim znajdująca się przed wejściem do naszego budynku studnia autorstwa Christiana Röhlha (<https://kunst-im-vorbeigehen.de/index.php/kunstwerke>).

Z okazji jubileuszu odbyła się dyskusja z [Radą Naukową](#) naszego Centrum. Prof. dr Andrea Loew z Instytutu Historii Współczesnej w Monachium, dr hab. Magdalena Saryusz-Wolska z Niemieckiego Instytutu Historycznego w Warszawie, prof. dr Brian Porter-Szűcs z Uniwersytetu Michigan, dr Andreas Ludwig z Centrum Badań nad Historią Współczesną w Poczdamie rozmawiali o zadaniach **badań polonoznawczych teraz i w przyszłości**. Poruszono między innymi sprawę roli Polski w polityce światowej, wychodząc poza kontekst polsko-niemiecki i europejski. Przedyskutowano też koncepcję studiów o Polsce jako postkolonialnych *area studies*, czyli badań nad krajem, na którego historycznym terytorium rozegrały się najważniejsze, przełomowe wydarzenia historii europejskiej. Dyskusję moderował dr Florian Peters z Imre Kertész Kolleg w Jenie.

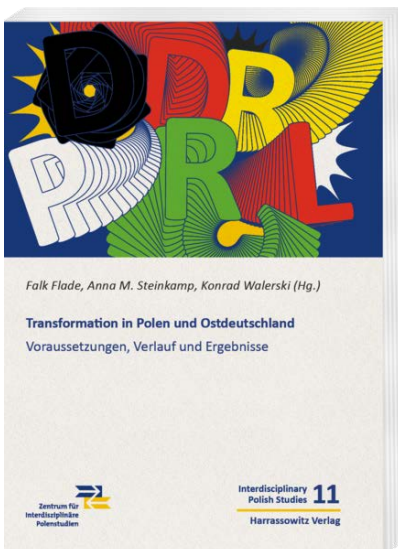
Sytuacja polityczna na Białorusi sprawiła, że w 2021 roku Uniwersytet Europejski Viadrina we Frankfurcie nad Odrą postanowił okazać wsparcie studentom i wykładowcom z Białorusi oraz powiększyć

zasób wiedzy o tym kraju. W związku z tym Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce zaprosiło do współpracy dra Vadzima Anipiarkou. W semestrze letnim przeprowadził on we współpracy z lektorem języka rosyjskiego Viadriny zajęcia na temat „Rosyjska kultura, historia i literatura w XIX wieku”. W ramach kolokwium naszego Centrum wygłosił też referat o wydarzeniach z grudnia 2020 roku, gdy w związku z masowymi protestami w Mińsku straciło pracę w sumie 15 naukowców z Instytutu Historycznego Białoruskiej Akademii Nauk, czyli ok. 20 procent całego zespołu naukowego.

We wrześniu 2021 roku mogła się wreszcie odbyć nasza [doroczna konferencja „Badania transformacji: Polska i Niemcy Wschodnie w porównaniu”](#) – we współpracy z Europejskim Centrum Solidarności oraz Radą Naukową im. Johanna Gottfrieda Herdera. W Gdańsku, kolebce ruchu Solidarności, spotkało się dwadzieścia kilkoro socjologów, historyków, politologów i ekonomistów.

Jednym z punktów kulminacyjnych konferencji była [rozmowa „Powrót do okrągłego stołu”](#) z udziałem świadków i uczestników polskiej i niemieckiej transformacji gospodarczej i politycznej. Oprócz Bogdana Lisa i Wolfganga Templina, obrońców praw obywatelskich i uczestników polskiego i wschodniemieckiego okrągłego stołu w latach 1989 i 1990, w dyskusji wzięli udział przedsiębiorcy Barbara Sergot-Goleździnowska i dr Zbigniew Canowiecki oraz ekonomista prof. Dariusz Filar.

Konferencja była jednocześnie ważnym etapem realizacji zintegrowanego [projektu „Blokady modernizacyjne w ekonomii i nauce NRD”](#), który Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce już od trzech lat wzbogaca o perspektywę polską. Obecnie gotowy jest już tom pokonferencyjny, który ukaże się jako [tom 11](#) serii wydawniczej Centrum.

Istniejąca już od 2014 roku [seria wydawnicza Interdisciplinary Polish Studies](#) ukazuje się od 2021 roku w renomowanym wydawnictwie naukowym HARRASSOWITZ w Wiesbaden – zarówno drukiem, jak i w trybie open access. Premierą był [tom 9](#) *Our Work with the Masses Is Not Worth a Kopeck ... A Document Collection on German and Polish Rural Soviets in Ukraine during the NEP, 1923–1929* (red. Frank Grelka i Stephan Rindlisbacher). W roku 2022 uka-

zał się [tom 10](#) – praca doktorska Magdaleny Kamińskiej o współpracy między NRD a PRL w dziedzinie masowego budownictwa mieszkaniowego w latach siedemdziesiątych.

Powołana do życia w 2014 roku z inicjatywy grupy instytucji uprawiających badania polonoznawcze w Niemczech i prowadzona przez Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce [platforma naukowa Polenstudien Interdisziplinär](#) (Pol-Int) stała się ważnym instrumentem współpracy sieciowej dla zajmujących się Polską badaczy z zakresu nauk humanistycznych i społecznych. Na przestrzeni minionych trzech lat na podstawie analizy potrzeb dokonaliśmy gruntownego przekształcenia Pol-Int – platforma wystartowała w nowej wersji w styczniu 2022 roku. Ważną nowością jest [blog polonoznawczy](#), który daje zwłaszcza młodym polonoznawcom możliwość prezentowania siebie i swoich bieżących projektów badawczych w innowacyjnych formatach.

W czerwcu 2021 roku obchodziliśmy [dziesięciolecie Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce](#). Okolicznościowe przemówienie wygłosił Krzysztof Wojciechowski. Wzięliśmy również udział w rajdzie miejskim po Frankfurcie i Słubicach, a przepiękny letni wieczór spędziliśmy w Kulturmanufaktur Gerstenberger Höfe. Szczególną radość sprawiło nam przybycie jednego z „ojców” Centrum, dra Guntera Pleugera.

26 czerwca 2022 roku w Eisenhüttenstadt otwarto [wystawę „Granice przyjaźni”](#). [Turystyka między NRD, CSRS i Polską](#), opracowaną we współpracy z tamtejszym Muzeum Utopii i Codziennosci przez studentów pod kierunkiem dra Marka Kecka-Szajbela. Tematem są częściowo otwarte granice między tymi trzema krajami bloku wschodniego w latach 70. i 80. Otwarcie wystawy zainaugurowało jednocześnie 14-dniową szkołę letnią dla międzynarodowych studentów i doktorantów. Uczestnicy szkoły, finansowanej przez Polsko-Niemiecką Współpracę na rzecz Nauki, odbyli między innymi podróż studyjną do Frankfurtu nad Odrą, Guben/Gubina, Görlitz/Zgorzelca, Pragi, Wrocławia i Słubic.

Po sukcesie prezentowanej w 2019 roku wystawy „Wypędzeni 1939 r. Deportacje obywateli polskich z terenów wcielonych do III Rzeszy” Centrum ponownie sprowadziło do Frankfurtu nad Odrą ekspozycję na temat wypędzeń. [„Ausgewiesen! Historia Polenaktion 1938”](#) pokazywała od 28.10. do 27.11.2022 we frankfurckim Kościele Mariackim dzieje tej pierwszej masowej deportacji z Rzeszy Niemieckiej, uzupełnione z perspektywy historii lokalnej o opis losów obywatela Frankfurtu Eliasza Rammera. Wystawę zwiedziło 1500 gości.

Rok 2022 stał także dla nas przede wszystkim pod znakiem rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Na płaszczyźnie prywatnej i zawodowej pomagamy od lutego kolegom, przyjaciółom i uchodźcom z

Ukrainy. Azyl znaleźli u nas naukowcy [dr Wasyl Tkacziwski](#) i [dr Maria Tkacziwska](#) z Iwano-Frankiwska, ale również [dr Tatiana Timofiejewa](#) z Moskwy. Utworzony na Viadrinie fundusz pomocy dla Ukrainy (Viadrina Förder- und Notfallfonds Ukraine) wsparliśmy z naszej strony poprzez know-how w dziedzinie zbierania funduszy oraz [koncertem dobroczynnym](#) we frankfurckim Kościele Pokoju. Także blog naukowy

na platformie Pol-Int poświęcono studiom ukraińskim. Artykuły m.in. prof. Alexandra Wölla, prof. Annette Werberger i dr Susann Worschech informują o historii, kulturze i społeczeństwie obywatelskim Ukrainy. [Prof. Andrii Portnov](#) mówi o ścisłych więziach Ukrainy z Polską, ukazując w ten sposób także Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce ważne perspektywy rozwoju.

Pragniemy Państwu bardzo serdecznie podziękować za dobrą współpracę i wsparcie. Życzymy nam wszystkim dobrego, a przede wszystkim wypełnionego pokojem roku 2023 z różnorodnymi możliwościami kontaktów i osobistych spotkań.

Dagmara Jajeśniak-Quast w imieniu całego zespołu

P.S.: Co jeszcze?

We wrześniu 2022 roku we współpracy z Komisją ds. Historii Niemców w Polsce odbyła się już dziesiąta doroczna konferencja Centrum, poświęcona zagadnieniu „Historia regionalna versus historia narodu?”. Szczegółowa relacja znajduje się [tu](#).

Przy okazji szeregu imprez nasze Centrum współpracowało z Fundacją im. Karla Dedeciusa: 14.11.2022 odbyło się [drugie sympozjum BARTOSZEWSKI PROMEMORIA](#) pod tytułem „Europa jako wspólna perspektywa. Niemcy, Polska i Ukraina w 2022/23 roku”. Od listopada 2022 roku przed Biblioteką Viadriny można obejrzeć wystawę fotografii „[Różewicz – poeta, który inspiruje](#)”. Na ten temat odbyła się również dyskusja panelowa z autorką najnowszej biografii poety Magdaleną Grochowską i fotografem Adamem Hawałem.

Na forum naszego [kolokwium naukowego](#) w ciągu minionych dwóch lat naukowcy prezentowali i omawiali najnowsze wyniki swoich badań w 33 referatach. Na ostatnim spotkaniu w bieżącym roku, 14 grudnia, zostanie przedstawiona książka *Poniemieckie* Karoliny Kuszyk.